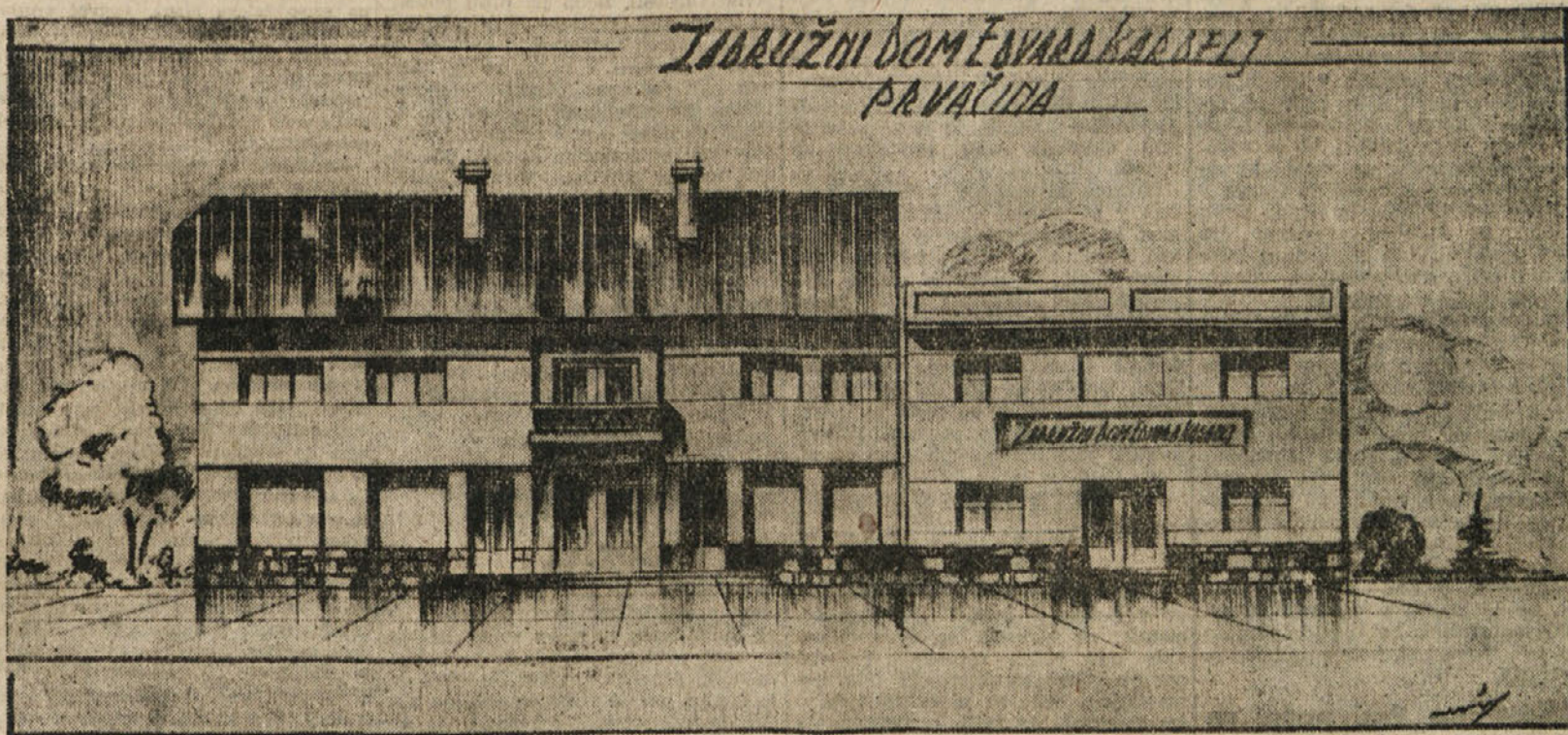

Po vsem goriškem okraju so v teku živahne priprave za gradnjo zadružnih domov

Letos bomo zgradili 42 zadružnih domov

Zadružni dom Edvarda Kardelja v Prvačini

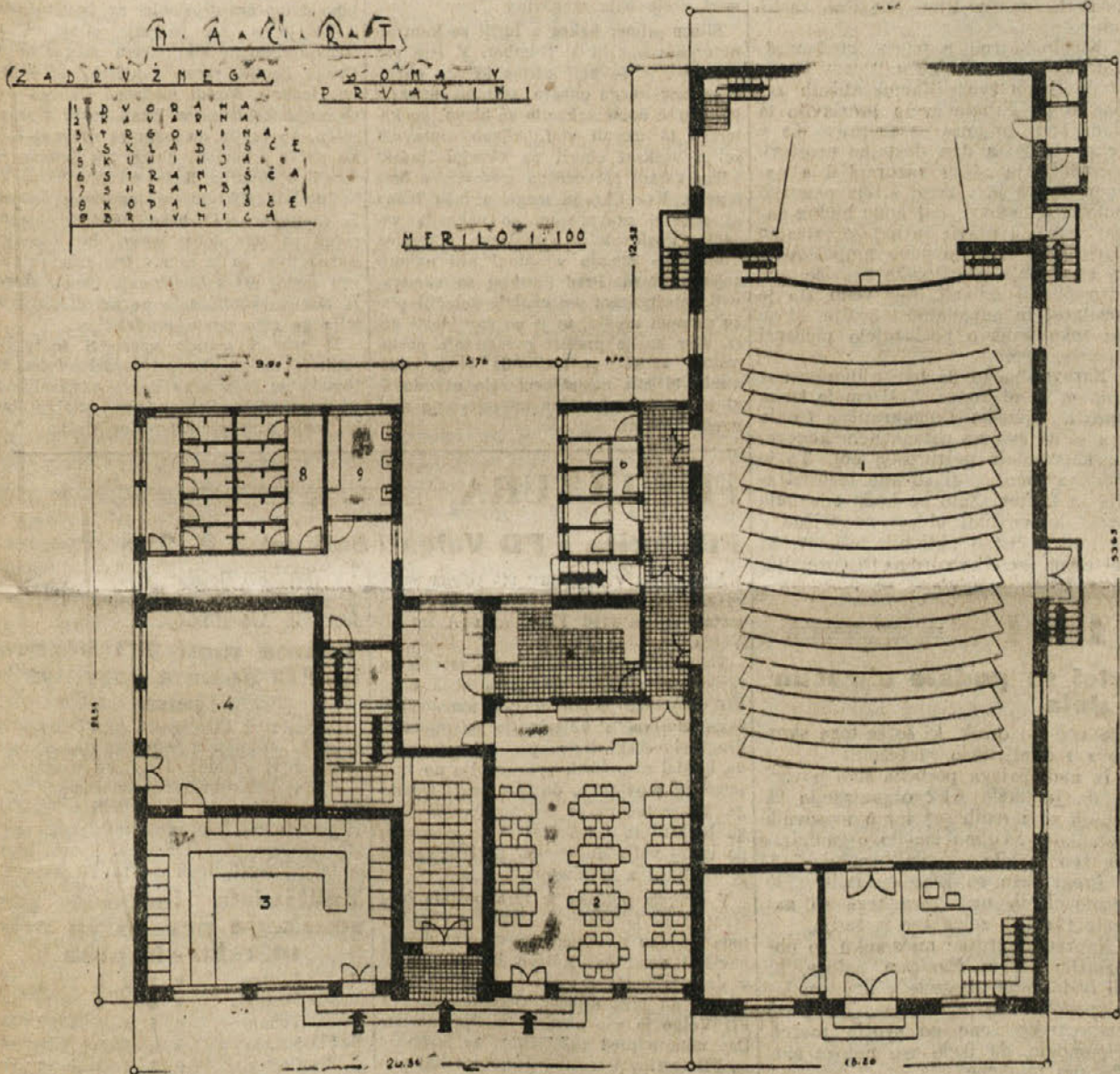

Zavedno ljudstvo v Prvačini je na množičnem sestanku sklenilo, da bo zgradilo vsem zahtevam in potrebam odgovarjajoč zadružni dom do 27. aprila, ter bo tako na najdostojnejši način proslavilo obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte, ki je tudi njim prinesla osvoboditev izpod fašističnega jarma in kapitalističnega izkoriščanja. Dombodo imenovali po prvorobitelju za pravice primorskega ljudstva tov. Edvardu Kardelju.

O gradnji zadružnih domov razpravljajo danes v goriškem okraju na vseh množičnih sestankih po vaseh. Na splošno je ljudstvo povsod zamisel gradnje zadružnih domov sprejelo z največjim odobravanjem in tudi klo na delo. Tudi tu je prišla samoiniciativa ljudstva do izraza. V nekaterih vaseh so takoj šli na delo, ter začeli pripravljati razni potrebni material za gradnjo zadružnega doma.

Vas Prvačina je sklenila, da bo zgradila zadružni dom do 27. aprila, t. j. do obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Hkrati je napovedala tekmovalno vsem vsem Goriškega okraja. Ker še niso imeli načrta, so pripravljali opeko, očistili so nekaj požganih stavb, podirli bunkerje okrog vasi itd. Na ta način so očistili vasi, odstranili ruševine in pridobili za zadružni dom 10.000 kosov opeke, nadaljnjih 10.000 pa je odstopil tovariš predsednik krajevnega odbora OF Andrej Zorn. Opeko je imel pripravljeno za graditev gospodarskega poslopja, toda razumel je, da je zadružni dom za vas velikega pomena, gospodarsko poslopje pa bo gradil pozneje. Potrebno železje so si zagotovili na ta način, da so napravili dva vagona starega železa, katerega bodo dali preliti ali pa zamenjali za potrebno gradbeno železje. Pripravljenega imajo 70 stotov cementa, 40 kub. m peska, 15 kub. m kamenja in zbranih 80.000 dinarjev.

Ker bodo potrebovali tudi gradbeni les, sami ga pa nimajo, so se domislili z drugo vasio, da jim da les v zamenjavo za vino in koruzo, katero bodo zbrali med vaščani. Stalno je na

Floris pritičja zadružnega doma Edvarda Kardelja v Prvačini. V domu bodo v pritičju poleg velike dvorane tudi zadružna trgovina, kavarna in kopališče.

prostovoljnem delu več vaščanov, preteklo soboto, nedeljo in torek pa je delalo več sto ljudi pri pripravljanju materiala in terena. Na množičnem sestanku so sklenili, da bo nosil zadružni dom ime »Edvard Kardelj«.

Vas Dornberg se tudi že pripravlja za gradnjo zadružnega doma. Po izmenah dela dnevno več ljudi pri preureditvi stavbe sredi vasi, v kateri bo zadružni dom.

Polovico stavbe so že prekrili. Več prostorov v notrajnosti so ometali z malto. Poleg tega imajo pripravljeno 7 kub. m peska in 12 stotov apna. Zadružni dom bodo zgradili tako, da bo popolnoma odgovarjal njihovim potrebam. Notranje stene nameravajo do polovice obiti s kompenziranim lesom. Niso pa pomislili, kaj bodo kompenzirani les dobili. »Ato so tudi načrti nepravilni. Pomisliti je treba na to, da se take vrste gradivo nujno potrebuje drugod, sami pa moramo zidati in graditi s tem, kar si lahko pridobimo na svojem področju. Temu primerno morajo biti tudi načrti.«

Z velikim navdušenjem so se lotili dela za gradnjo zadružnega doma v Šempasu. Delo so si razdelili po skupinah, posamezni kmetje so se zvezali, da bodo delali po 4, 5 in tudi več delovnih dni. Posebno obveznost si je postavila mladina, ki je sklenila, da bo napravila 15.000 delovnih ur pri gradnji zadružnega doma. Zadružni dom bodo zgradili sredi vasi. Stavba bo dvonadstropna. V njej bo imela vse potrebne prostore kmečka zadruga z zadružno kletjo, predvideni so tudi prostori za množične organizacije, dvorana za kulturne prireditve, kjer bo prostora za tisoč ljudi, ure, bodo tudi kopališče. Za pridobivanje potrebnega kamenja, gramoza in peska so že odprli pamolom in gramožno jamo.

Osek, Visoko, Vitovlje in Učice bodo zgradili skupni zadružni dom ob glavni cesti Goriče - Ajdovščina. Pripravili so že 70 kub. m gramoza in peska, postavili so poljsko apnenico, katere jim bo dala 70 do 100 stotov apna. Kamenje in drva za apne-

nico imajo tudi že pripravljeno, čaka samo ugodnega vremena, da bodo apnenico zažgali. Ker ima vsaka vas pogoje za pripravo potrebnega materiala, so si delo razdelili takole: Osek bo odprl kamolom ter preskrbel potrebno kamenje. Visoko bo pripravilo potrebni gramoz in pesek. Vitovlje - Učice pa apno. Za vse ostali potreben material bodo pa skupno poskrbeli. Mladina pripravila kulturne prireditve, s katerimi bodo nastopili po drugih vaseh, izkupitek prireditve pa bo šel za gradnjo zadružnega doma.

V Dolu Predmeji bodo obnovili in preuredili za zadružni dom hotel bivšega trgovca Repiča iz Ajdovščine. Delno porušeni hotel bodo povišali za eno nadstropje. V domu bodo uredili prostore za kmečko zadrugo s skladišči, prostore za množične organizacije ter dvorano. Za zadružni dom imajo že pripravljeno 40 kub. m peska in nad 20 kub. m lesa. Tudi za apno niso v ekrebeh, ker bodo zgradili svojo apnenico, z zamenjavo starega železa pa bodo dobili potrebno železje.

V vasi Gradišče bodo preuredili dom, v katerem je za časa službovanja bival naš pesnik Simon Gregorčič. Poleg doma pa bodo zgradili dvorano. Zadružni dom, ki bo nosil pesnikovo ime, bo stal na griču sredi vinogradov.

V območju KLO Kojske bodo zgradili kar dva zadružna doma, v Kojskem in Humu. Prvotno so imeli v načrtu obnovitev starega gradu v Kojskem. Ker pa ne bi odgovarjal namenu, so sklenili zgraditi čisto novo stavbo. V nedeljo so že delali pot do kraja, kjer bodo odprli gramožno jamo.

S pripravi so že začeli tudi v drugih vaseh, tako v Ročanju, Kanalu, Grgarju, Trnovem, Srednjem Lokovu, Cepovnu, Lokvah, Kalu nad Kanalom, Vitovljah, Vogerskem, Šempetru itd. Vse te vasi bi lahko že začele z delom, kajti povsem napočeno je, da žakajo, da bodo imeli izgotovljene načrte, in bi šele potem začeli

z delom. Za pripravo potrebnega materiala pač ni potreben načrt. Ko bo načrt narejen, bi lahko takoj prišli z gradnjo.

Vso možnost za takojšnjo graditev zadružnega doma ima vas Renče. To da do danes se še niso zganili, ker vidijo samo težkočo. Sklenili so sicer, da bodo sredi vasi kupili neko stavbo in jo preuredili, pozneje pa, ko si malo opomorejo, da bi kupili še sosedno stavbo. Tak način je docela napaten. Z denarjem, ki bi bil potreben za nakup in preureditev teh stavb, bi si lahko zgradili nov zadružni dom, ki bi odgovarjal potrebam vasi. Poleg tega pa imajo Renče ogromno zidarjev in strokovnih moči, katerih v drugih vaseh zelo primanjkuje. Toda drugod so kljub temu ali takoj na delo in se ne ustrašijo težav kot Renčani.

So pa tudi primeri, ko se v vasi šele pripravljajo, kje naj bi zgradili zadružni dom. Tako se v vasi Selo - Batuje še niso sporazumeli, ali naj bo dom v Selo ali Batujah. Selani so precejšnji lokalpatrioti in hočejo na vsak način, da bi se zgradil zadružni dom v Selo. Vaščani iz Batuj pa so predlagali, naj bi se zgradil na sredi poti med Selo in Batujami, ki so oddaljene en kilometer druga od druge, a tudi na ta predlog Selani niso pristali. Prav pa nimajo ne eni ne drugi. Ako bi zgradili zadružni dom na sredi poti med Selo in Batujami, bi imela vsaka vas pol kilometra poti do zadružnega doma in dom ne bi bil to, kar mora biti, namreč gospodarsko in kulturno središče vasi. Prebivalci ne bi bili tesno povezani s svojim domom. Zlasti v zimskem času in ob slabem vremenu bi bil od rok. Najbolj prav bi bilo, da pljujejo v roke, zavijajo rokave in si tako v Selo kot v Batujah zgradijo lasten dom, saj imajo za to vse pogoje.

Tako potekajo priprave in gradnja zadružnih domov. Tam, kjer so vaščani pravilno razumeli pomen zadruge in je vas enotna, se niso ustrašili težav, in so šli takoj na delo. Tam pa, kjer gradnjo zadružnih domov ni

so pravilno razumeli, vidijo samo težave in ovire ter si ne znajo pomagati. Tamd je še danes vse na mrtvi točki; nič drugega se nimajo kot samo upravni odbor, ki pa brez sodelovanja ljudstva na vasi pri delu in z navetli ne bo zgradil zadružnega doma. V vsem okraju je do danes 65 upravnih odborov za gradnjo zadruž-

nih domov. V letošnjem letu jih bo mo dokončno zgradili 42. Da bomo to našo obveznost izpolnili, je važno, da začno s pripravi in z delom še ostale vasi, ki tega do zdaj še niso storile. Tudi ljudski odbori imajo nalogo, da gradnjo zadružnih domov vsestransko podpirajo.

J. K.

Kmečka zadruga mora postati žarišče vsega gospodarskega in kulturnega življenja na vasi

V začetku druge polovice preteklega leta se je v območju šestih nabavnoprodajnih zadrug ustanovila Okrajna zadružna poslovna zveza Goriče v namenom, da bo nudila pomoč in podporo svojim zadrugam pri odkupu kmečkih pridelkov ter zanje sklepala pogodbe, nabavljala industrijske predmete in druge kmečke potrebščine.

Zaradi začetnih težav in še neurejenih pogojev ob priliki priključitve Slovenskega Primorja k FRLJ ni mogla takoj zadostno izvrševati svojih vse večjih nalog. Vendar pa je do danes vse te težave v glavnem premagala tako, da smo lahko presli k decentralizaciji 18 nabavno-prodajnih zadrug in k ustanavljanju 18 samostojnih kmečkih zadrug. Po načrtu bo v območju vsakega KLO najmanj po ena zadruga, tako da bo našemu kmetu zadruga postala bližja, da bo lahko v njej neposredno sodeloval in sodeloval.

Kmečka zadruga mora postati žarišče vsega gospodarskega in kulturnega življenja na vasi. To naš kmet dobro razume; zato so že v 20 krajih kmetje ustanovili take zadruge, skoro po vseh ostalih krajih pa že imajo pripravljene odbore in pripravljajo načrte in gradivo za gradnjo zadružnega doma. V teh zadrugah so poleg odseka za nabavo in prodajo različni drugi odseki, ustrežajoči krajevnim gospodarskim prilikam in potrebam dotičnega kraja.

Dolžnost upravnih — pa tudi pripravljalnih — odborov je, da takoj sestavijo te odseke in pospešijo njihovo delovanje, da se na ta način nove zadruge čimprej vsestransko osamosvojijo. Zadruge morajo takoj izdelati načrte in pripraviti vse potrebno za odkup sadja in raznih drugih kmečkih pridelkov. V to svrhu naj vsaka zadruga takoj postavi svoje nakupovalce, ki bodo te pridelke odkupovali.

Postavi naj se tudi kreditni odsek, preko katerega bodo kmetje viagrali v zadrugo svoje prihranke. S temi krediti, za katere ne jamči samo zadruga, temveč tudi država sama, ki zadrugo podpira, bo takoj lahko razvila živahnejše delovanje za dvig našega kmetijstva, zlasti pa neposredno nabavljala razne kmetijske potrebščine. Pravi zadružnik ni tisti, ki od druge samo zahteva, temveč tisti, ki svojo zadrugo najprej podpira, da se razvije v močnejšo gospodarsko dejavnost v korist zadružnikov.

Z razvojem našega kmečkega zadružništva na vasi in postavljanjem odsekov v naših kmečkih zadrugah, se je pojavila nujna potreba, da tudi Okrajna zadružna poslovna zveza razširi svoj delokrog. Potrebno bo ustanoviti različne odseke v sami ZPZ, preko katerih bo lahko nudila zadrugam vsestransko pomoč in podporo, ter usmerjala zadruge v čim močnejšo gospodarsko in kulturno dejavnost, katere se mora razvijati na vasi. Naravno pa je, da ne bo ZPZ tisti centralistični organ, ki bi zaviral iniciativno posameznih zadrug, temveč jo bo podpiral in gledal na to, da bodo zadruge čimbolj samostojne.

Doslej so se o novosti pri ZPZ zveze odseka za nabavo in prodajo sledi odseki: Planski odsek, v katerega so vključuje tudi plan kmetijske proizvodnje in ki bo skrbel za masovni za dvig proizvodnje v posameznih pogledih našega kmetijstva. Namesto samostojnega podjetja Vinsadje se je za boljše koordinacijo dela osnovni pri ZPZ odsek za odkup sadja in zelenjave, ki že vodi priprave za pomladanski odkup česna in drugega sadja. V ta namen organizira dva velika izvozni bazi za sadje; eno v Šempetru pri Gorici, in eno v Plavah. Pripravlja tudi potrebno embalažo in drugo, tako, da bo naš kmet imel

pravočasno zagotovljen trg za prodajo svojih pridelkov in to kar doma v svoji zadrugi, kjer ne bo nobene bojazni, da bi ga ogroževal spekulant.

Prav tako se je osnoval pri ZPZ odsek za odkup lesa, ki bo organiziral v nekaterih centrih pri kmečkih zadrugah odseke za odkup lesa.

V kratkem se osnoval pri ZPZ tudi poseben odsek za nabavo kmetijskih potrebščin, to je, razno orodje, kmetijski stroji, umetna gnojila, semena itd. Semena je za to leto ZPZ v glavnem že nabavila ter jih dala zadrugam v razdelitev.

Predvideva se stanovitve še različnih drugih odsekov. To je dokaz, da je ZPZ v polnem razvoju in da se razvija tako, kakor narekujejo potrebe naših zadrug na vasi.

Dolžnost zadružnikov in sploh članov OF pa je, da z vsemi silami vsestransko podpremo ta veliki rezmah našega zadružništva v zavezi, da s tem pomagamo vzporedno z razvojem naše industrije dvigati tudi naše kmetijstvo. Hkrati pa s tem pomagamo našim delavcem v tovarnah, ki z vso zavestjo izvajajo svoje planske naloge z izvajanjem petletnega plana v naši industriji in našem kmetijstvu se dviga naša proizvodnja, s tem pa se delovnemu cloveku odpira pot v srenejše življenje.

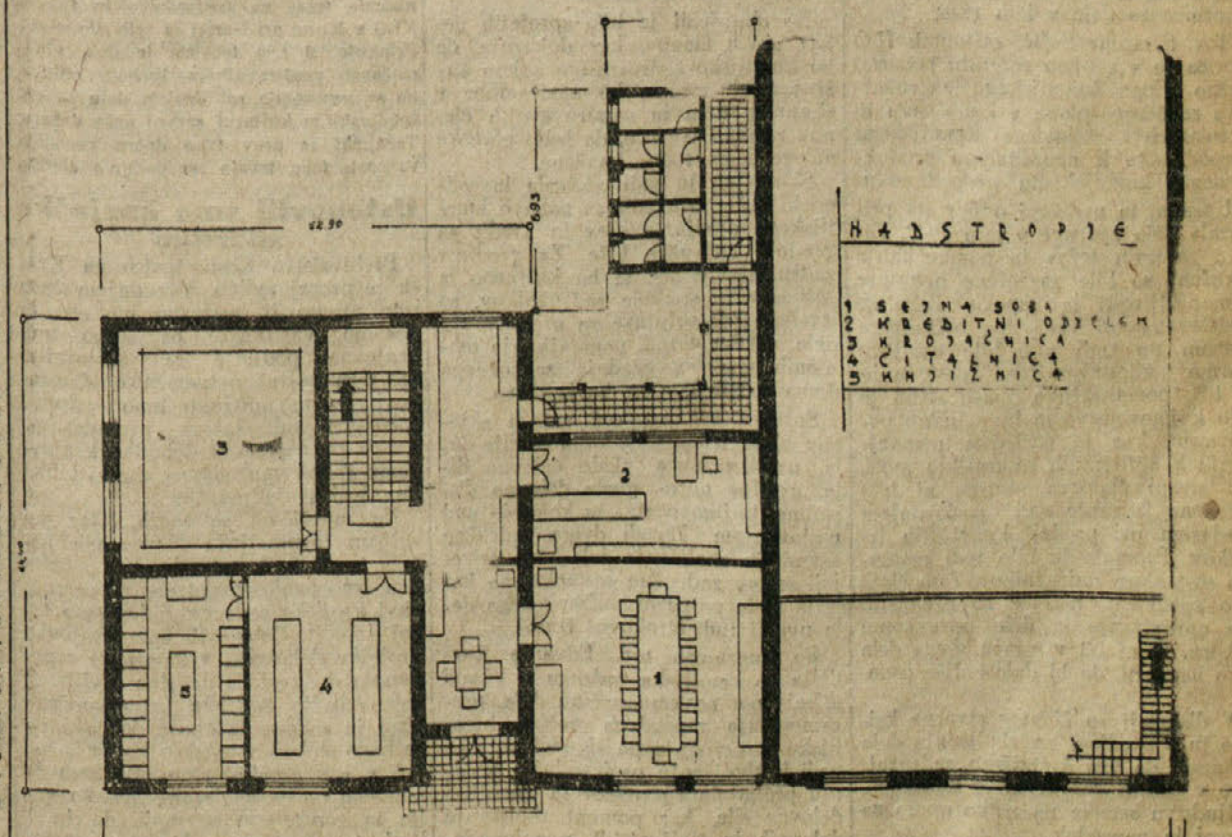
Pri gradnji zadružnih domov naj pomagajo vsi inženirji in tehniki

V zvezi s pripravi za gradnjo zadružnih domov v goriškem okraju morajo brez dvoma sodelovati tudi inženirji in tehniki. Prva naloga je vzgoja potrebnega kadra v kratkih tečajih in vzporedno s tem priprave načrtov. Načrti so nadvse važni že zaradi ugotavljanja potreb, ker bodo le na podlagi tega lahko začeli delovni kolektivi v tovarnah ali podjetjih izdelovati stvari, za katere so se obvezali ali se še bodo na masovnih sestankih.

Strokovnjaki lahko sodelujejo tudi pri drugem delu, izdelavi osnutka zadružnega doma po danem programu s sodelovanjem agronomov, urbanistov, drugih strokovnjakov in ljudstva, pri organizaciji gradilišča, zakoličenju in izdelavi situacijskega načrta, nadzor in pomoč pri vodstvu gradnje, priprave gradbenega materiala, zidarska dela, instalacija, evidenca in statistika, projektiranje objektov, ki bodo nastali poleg zadružnih domov itd. Vse te naloge so zelo važne, predvsem pa potrebni načrti in zakoličenje terena, kjer se bo gradil zadružni dom, da lahko ljudstvo takoj prične z delom. V našem okraju že večina vasi, kjer so sklenili zgraditi zadružni dom, pripravljali potrebni material, niso pa še začeli kopati temeljev ravno zaradi tega, ter nimajo še izdelanih načrtov, in še ni zakoličen teren, kjer bo stal zadružni dom. Precejšnja krivda je ravno nerazumevanja naših inženirjev in tehnikov, ki niso takoj šli na delo, ali pa se niso niti odzvali vabilu na sejo inženirjev in tehnikov, ki jo je sklical okrajna OF in okrajna uprava za gradnjo zadružnih domov.

Okrajni sekretariat OF je dvakrat sklical tako sejo, toda obakrat je bila udeležba slaba. Udeležili so se je tehniki okrajnega gradbenega podjetja »Zidgrade«, medzadružnega odbora obnovitvenih zadrug, tehniki in inženirji železniške sekcije, kateri so videli nujnost dela ter pravilno razumeli gradnjo zadružnih domov in težave, ki jih ima v zvezi s tem naše ljudstvo na vasi zaradi pomanjkanja strokovnega kadra. Niso pa pravilno razumeli inženirji in tehniki gradbenega podjetja za ceste LRS, ki delajo pri gradnji Nove Gorice, saj sta se kljub večjemu številu strokovnjakov, ki jih ima to podjetje, udeležila seje le dva. Od splošnega gradbenega podjetja »Primorje« pa se ni udeležil niti eden. Ker se mora gradnja zadružnih domov takoj prijeti in dati ljudstvu vsa potrebna pomoč, je morala uprava za gradnjo zadružnih domov iti po posameznih podjetjih, kjer niso poka-

Nadaljevanje na 4. strani

Floris I. nadstropja zadružnega doma Edvarda Kardelja v Prvačini. Tu bodo poleg knjižnice in stalnice tudi prostori za krojačnico, kreditni oddelek in društveni prostori.

